

УДК 351.821

Л. В. Коломієць, д.т.н., В. В. Горін, к.т.н., К. О. Подостроєць, Є. С. Чистяков

Одеська державна академія технічного регулювання та якості, м. Одеса

ЩОДО ДЕЯКИХ ПИТАНЬ МЕТРОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Представлено наявні проблеми відсутності нормативно-правових актів, що регулюють умови та правила проведення ремонту засобів вимірювальної техніки.

Ключові слова: повірка, калібрування, ремонт, засоби вимірювальної техніки.

Вступ

З 01 січня 2016 року набрав чинності Закон України № 1314-VII «Про метрологію та метрологічну діяльність» (далі – Закон № 1314-VII), який поклав початок в реформування метрологічної галузі нашої держави. Необхідність прийняття нового закону України з питань метрології та метрологічної діяльності зумовлена розмежуванням регуляторних, наглядових (контрольних) та господарських функцій у сфері метрології; розмежуванням адміністративних та господарських послуг; гармонізацією законодавчих актів у повному обсязі з документами Міжнародної організації законодавчої метрології (OIML), актами законодавства Європейського Союзу з питань метрології та документами Європейської співпраці із законодавчої метрології (WELMEC); звуженням сфери нормативного регулювання метрологічної діяльності; розширенням застосування механізмів акредитації для підтвердження компетенції суб'єктів, що здійснюють метрологічну діяльність; створення державної метрологічної інспекції тощо.

Частиною 9 розділу 10, Закону № 1314-VII передбачається зобов'язати Кабінет Міністрів України забезпечити приведення своїх нормативно-правових актів, а також нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із Законом № 1314-VII.

Аналіз прийнятих нормативно-правових актів з метрології

У зв'язку з вищевикладеним, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, як уповноважений орган у сфері метрології [1], розробило низку нормативно-правових актів для реалізації положень Закону № 1314-VII, а також скасувало деякі нормативно-правові акти для приведення у відповідність із вимогами чинного законодавства, наприклад:

- Наказ № 787 від 06.05.2016 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів»;
- Наказ № 972 від 14.06.2016 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

02 липня 2016 р. за № 914/29044).

Так, згідно Наказу Мінекономрозвитку № 972 від 14.06.2016 втратили чинність:

- наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 09 грудня 2004 року № 272 «Про затвердження Порядку обліку підприємств, організацій та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24 грудня 2004 року за № 1643/10242.

Цей порядок регламентує процедуру обліку підприємств, організацій та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом засобів вимірювальної техніки, а також ремонтують для суб'єктів підприємницької діяльності, продають і видають напрокат засоби вимірювальної техніки.

- наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 04 травня 2005 року № 108 «Про затвердження Інструкції щодо умов і правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23 травня 2005 року за № 560/10840 (із змінами).

Ця інструкція встановлює загальні положення, умови і правила проведення ремонту засобів вимірювальної техніки.

Згідно аналізу регуляторного впливу Наказу Мінекономрозвитку № 972 від 14.06.2016, накази, що втратили чинність були свого часу прийняті відповідно до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» № 113/98-ВР від 11.02.1998, який в свою чергу втратив чинність з 01.01.2016 року.

Під час розробки проекту Наказу Мінекономрозвитку № 972 від 14.06.2016 було розглянуто такі альтернативні способи досягнення визначених цілей:

- залишення наказів, прийнятих відповідно до статті 11 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» № 113/98-ВР від

11.02.1998 без змін.

- прийняття наказу, який направлений на визнання регуляторних актів у сфері метрології та метрологічної діяльності, які не відповідають вимогам Закону № 1314-VII, такими, що втратили чинність.

Відповідно до аналізу регуляторного впливу – залишення регуляторних актів призвело б до невідповідності нормативно-правових актів вимогам чинного законодавства України, запровадження такої альтернативи було визнано недоцільним.

Аналіз чинного Закону № 1314-VII і Закону України від 11.02.1998 № 113/98-ВР, що втратив чинність

Порівнюючи окремі положення чинного Закону № 1314-VII, щодо застосування засобів вимірювальної техніки та Закону України від 11.02.1998 № 113/98-ВР, що втратив чинність, можна зробити висновок щодо тотожності окремих вимог до ремонту та прокату засобів вимірювальної техніки.

Так, наприклад, стаття 11 Закону України від 11.02.1998 № 113/98-ВР, що втратив чинність з 01.01.2016 року, встановлювала, що: «засоби вимірювальної техніки, на які поширюється державний метрологічний нагляд, дозволяється застосовувати, випускати з виробництва, ремонту та у продаж і видавати напрокат лише за умови, якщо вони пройшли перевірку або державну метрологічну атестацію. Засоби вимірювальної техніки, на які не поширюється державний метрологічний нагляд, дозволяється випускати з виробництва та ремонту лише за умови, якщо вони пройшли калібрування або метрологічну атестацію. Підприємства, організації та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки, повинні письмово повідомити відповідні територіальні органи про свою діяльність у порядку, встановленому нормативно-правовим актом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері метрології. Підприємства, організації та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з ремонтом засобів вимірювальної техніки, повинні дотримуватися умов і правил проведення цієї діяльності, які встановлюються нормативно-правовим актом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері метрології».

В свою чергу, ч. 4 ст. 8 Закону № 1314-VII встановлює, що «законодавчо регульовані засоби вимірювальної техніки дозволяється застосовувати, випускати з виробництва, ремонту та в продаж і видавати напрокат лише за умови їх

відповідності цьому Закону № 1314-VII та іншим нормативно-правовим актам, що містять вимоги до таких засобів вимірювальної техніки».

Крім цього, в тексті Закону № 1314-VII неодноразово згадується ремонт засобів вимірювальної техніки та порядок проведення метрологічних робіт після нього (ст.ст. 17, 24). Також, ч.8 розділу 10 «Прикінцеві та перехідні положення» передбачено внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, щодо випуску з ремонту та видачі на прокат засобів вимірювальної техніки. Випуск з ремонту та видача на прокат засобів вимірювальної техніки, що застосовуються у сфері законодавчо регульованої метрології та не відповідають нормативно-правовим актам, що містять вимоги до таких засобів вимірювальної техніки, – тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та фізичних осіб – підприємців від трьох до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Частина 4 ст. 8 та ч. 1 ст. 17 Закону № 1314-VII у сукупності з пунктом 23 розділу 2 Наказу Мінекономрозвитку № 193 від 08.02.2016 [5] зобов'язує суб'єктів господарювання, які випускають з ремонту та видають напрокат законодавчо регульовані засоби вимірювальної техніки проводити їх перевірку безпосередньо перед випуском їх з ремонту. Таким чином споживач захищений від попадання на ринок не повірених законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки після ремонту, хоча і неясно при яких умовах проводився такий ремонт.

Слід зазначити, що законодавство ні як не регулює питання щодо випуску з ремонту та видачі на прокат засобів вимірювальної техніки які є законодавчо не регульовані. Немає прямого зобов'язання суб'єктів, що здійснюють ремонт законодавчо не регульованих засобів вимірювальної техніки, проводити їх перевірку в уповноважених організаціях перед випуском їх з ремонту, а також взагалі немає умов та правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки. Таким чином неможливо встановити ймовірну невідповідність засобів вимірювальної техніки нормативно-правовим актам, так як не існує процедури встановлення такої відповідності хоча б стороною, що виконувала ремонт.

Аналіз наказів, що втратили чинність та існуючих вимог законодавства

Аналізуючи наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 04 травня 2005 року № 108 «Про затвердження Інструкції щодо умов і правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки», що втратив чинність, можна зро-

бити висновок щодо існування об'єктивної необхідності забезпечення умов проведення ремонту засобів вимірювальної техніки, а саме наявності:

- робочих місць для проведення ремонту;
- експлуатаційної та ремонтної документації на засоби вимірювальної техніки, що ремонтується;
- кваліфікованого персоналу;
- повірених (каліброваних) засобів вимірювальної техніки, еталонів з притаманними їм похибками та/або невизначеностями вимірювань, випробувального та іншого обладнання.

Слід зазначити, що ч. 4 ст. 17 Закону № 1314-VII передбачає «порядок подання засобів вимірювальної техніки на періодичну повірку, обслуговування та ремонт», але відноситься такий порядок виключно до засобів вимірювальної техніки, результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду.

Суттєвою різницею між діючим Законом № 1314-VII та попереднім Законом України від 11.02.1998 № 113/98-ВР – є те, що не чинний закон, крім встановлення вимог щодо виробництва, ремонту, прокату засобів вимірювальної техніки, регулював умови та правила проведення ремонту засобів вимірювальної техніки, а також встановлював порядок обліку підприємств, організацій та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом засобів вимірювальної техніки, а також ремонтують для суб'єктів підприємницької діяльності, продають і видають на прокат засоби вимірювальної техніки.

Аналізуючи наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 09 грудня 2004 року № 272 «Про затвердження Порядку обліку підприємств, організацій та фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки», що втратив чинність, можна зробити висновок щодо відсутності, згідно чинного законодавства, правових підстав такого обліку.

Однак, при вирішенні питання щодо приведення нормативно-правової бази в частині умов та правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки, та при наявності відповідного позитивного експертного висновку можливе здійснення на безоплатній основі обліку організацій, що виконують ремонт засобів вимірювальної техніки.

Висновки

Аналізуючи чинне законодавство України з питань метрології, можна зробити висновок що-

до існування окремих вимог до організацій – виробників та користувачів засобів вимірювальної техніки. Також, передбачається порядок подання засобів вимірювальної техніки, які використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду, на обслуговування та ремонт.

Споживач захищений від потрапляння на ринок не повірених законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки після ремонту, так як суб'єкти господарювання, які випускають з ремонту та видають на прокат законодавчо регульовані засоби вимірювальної техніки, зобов'язані проводити їх повірку в уповноважених організаціях безпосередньо перед випуском їх з ремонту, хоча і неясно при яких умовах такий ремонт проводився. Залишається відкритим питання щодо випуску з ремонту та видачі на прокат засобів вимірювальної техніки, які є законодавчо не регульовані. На даний час проводити їх повірку в уповноважених організаціях перед випуском їх з ремонту не обов'язково.

Також відсутній будь-який нормативно-правовий акт, що регулював би умови і правила проведення ремонту засобів вимірювальної техніки.

Для забезпечення єдності вимірювань в Україні і для реалізації положень Закону № 1314-VII постає необхідність в найшвидшій розробці та прийняттю нормативно-правового акту «Умови та правила проведення ремонту засобів вимірювальної техніки». В цьому акті, поміж іншим, пропонується визначити критерії компетенції по проведенню робіт з ремонту засобів вимірювальної техніки. На даний час, відповідне підтвердження своєї компетенції в таких роботах можуть мати: державні підприємства, які належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері метрології та метрологічної діяльності, наукові метрологічні центри, повірочні та калібрувальні лабораторії, органи з оцінки відповідності засобів вимірювальної техніки. Але, організаційно-правова форма, організаційна структура, підпорядкованість, фінансовий стан та порядок оплати праці персоналу таких суб'єктів повинні забезпечувати незалежність від осіб, відповідальних за ремонт чи обслуговування засобів вимірювальної техніки.

Список використаних джерел

1. Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України «Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України»: Указ Президента України [від 31 травня 2011 року № 634/2011].

2. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів» від 06.05.2016 № 787.

3. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів» від 14.06.2016 № 972. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02 липня 2016 за № 914/29044.

4. «Про метрологію та метрологічну діяльність»: Закон України № 1314-VII від 05.06.2014 року.

5. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Порядку проведення перевірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, та оформлення її результатів» від 08.02.2016 № 193. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 лютого 2016 за № 278/28408.

6. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження Порядку обліку підприємств, організацій та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяль-

ність, пов'язану з виробництвом, ремонтом, продажем і прокатом засобів вимірювальної техніки» від 09 грудня 2004 року № 272. Зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24 грудня 2004 року за № 1643/10242 (втрата чинності від 26.07.2016).

7. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження Інструкції щодо умов і правил проведення ремонту засобів вимірювальної техніки» від 04 травня 2005 року № 108. Зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23 травня 2005 року за № 560/10840 (із змінами) (втрата чинності від 26.07.2016).

8. «Про метрологію та метрологічну діяльність»: Закон України № 113/98-ВР від 11.02.1998 року (втрата чинності від 01.01.2016).

Надійшла до редакції 23.03.2017

Рецензент: д.ф.-м.н., проф. Новіков В. М., Одеська державна академія технічного регулювання та якості, м. Одеса.

Л. В. Коломиєц, д.т.н., В. В. Горин, к.т.н., К. А. Подостроец, Е. С. Чистяков

Одесская государственная академия технического регулирования и качества, м. Одеса

О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ МЕТРОЛОГИЧЕСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Представлены существующие проблемы отсутствия нормативно-правовых актов, регулирующих условия и правила проведения ремонта средств измерительной техники.

Ключевые слова: *поверка, калибровка, ремонт, средства измерительной техники*

L. Kolomiets, DSc, V. Gorin, PhD, K. Podostroets, E. Chistyakov

Odesa State Academy of Technical Regulation and Quality, Odesa

ABOUT SOME QUESTIONS OF METROLOGICAL LEGISLATION

Problems of the absence of regulatory and legal acts regulating the conditions and rules for repair of measuring equipment are presented.

Keywords: *verification, calibration, repair, measuring equipment*